

Kitap Tanıtımı

Fatih ERKOÇOĞLU

Ar. Gör., Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
e-mail: fetiherkocoglu@hotmail.com

Anne-Marie Delcambre, *Allah'ın Resulü Hz. Muhammed*, (Çev. Mahmut Kanık), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2001, (192 s. Resimli (minyatür, hat vs.) fotoğraflı ve haritalı).

Kitabın girişinde yazar hakkında kısaca şu bilgilere yer verilmiştir. 1943 yılında doğan Anne-Marie Delcambre, Hukuk ve Arapça eğitimi almıştır. Bu durum kendisini özellikle İslâm uygarlığı üzerinde ilgilenmeye yöneltmiştir. Lübnan'daki Beyrut Saint-Joseph Üniversitesi'nde 1973-76 yılları arasında İslâm Uygarlığı dersleri vermiş olan Delcambre, İslâm bilimleri ve hukukta devlet doktora ünvanı kazanmıştır. Yazar Paul Balta ile birlikte *L'Etat des religions'da* İslâm'la ilgili makaleler yazmıştır. Ayrıca *İslâm Ansiklopedisi'*ne İslâm hukuku ile ilgili makalelerde katkıda bulunmakta ve Arapça öğretimiyle ilgili iki yöntem (Linguaphone ve Mentor) üzerinde çalışmaktadır.

Burada tanıtımını yapacağımız orjinal adı *Mahomet, la parole d'Allah* olan ve *Allâh'ın Resulü Hz. Muhammed* olarak dilimize kazandırılan bu eser Gallimard'da (Paris) 1987 yılında basılmıştır. Eser yedi bölüm, tanıklıklar ve belgeler, sözlük ve kaynakçadan oluşmaktadır. Kitabın hemen girişinde dokuz sayfa halinde XVI. yüzyıla ait minyatürlere yer verilmektedir. Türk

sanatçılar tarafından yapılmış olan bu minyatürler “Hz. Peygamber’in Miracı” başlıklı bir biyografiyi resimlemek maksadıyla çizilmiştir. Burada 17 minyatürle Mirac olayı resmedilmiştir.

Eserin birinci bölümü olan *Bir Peygamberin Kökleri* adlı kısımda, Güçlü Kureyş Kabilesi, Çölün Gemileri, Abdullah’ın Kaderi, Mutlu Arabistan, Hikayeciler ve Şairler, Kaynakların Tanrıları isimli alt başlıklar bulunmaktadır. Bu başlıklara göre, ilk olarak Kureyş kabilesinin Mekke’yi ele geçirmesi ve burada yerleşmesi ele alındıktan sonra, Kureyş’in on kolundan biri olan Haşimîlerden bahsedilmekte, Abdülmuttalib ve çocukları hakkında bilgiler verilmektedir. Daha sonra uçsuz bucaksız çöl Arabistanı, burada yaşayan bedevî topluluğu Benî Serrâclar’ın çöldeki zor yaşam koşulları, giysileri, binekleri (deve) anlatılmakta ve bedevîler için çöl yaşamında önemli olan geleneksel mola yerleri Negrân, Yesrib, Fedek, Hayber, Medayin, Tebük, Kâsım zikredilmektedir. Yine burada Kureyşlilerin, Suriye, Mezopotamya ve Yemen’e ticaret kervanları gönderdikleri, peygamberin dedesi Abdülmuttalib’in Şam pazarlarını çok iyi bildiği, Bizans İmparatoru İustinianos ve İran hükümdarı Hüsrev hakkında da birçok şey duyduğu belirtilmektedir. Müteakiben Arabistan’ın güney bölgesi üzerinde Bizans ve Pers çekişmesine değinilmekte ve bu iki devletin orta ve kuzey Arabistan ile pek ilgilenmedikleri vurgulanmaktadır. Burada Abdülmuttalib’in haberdar olduğu bir başka krallık olarak Seba Krallığı’ndan da bahsedilmekte Seba kraliçesinin altın ve itriyat yüklü develer ile hem peygamber hem de kral olan Hz. Davud’un oğlu ve halefi Hz. Süleyman’ı Kudüs’te ziyaret ettiğinin İncil’de bile geçtiği zikredilmektedir. Arabistan’da yaşayan Yahudiler, Hristiyanlar ve bunların yerleştikleri bölgelerin isimleri de burada ele alınmaktadır. Çöl, peygamberleri doğuruyorsa şairleri de doğurmaktadır, diyen yazar Hîre kralının şairi Adiy b. Zeyd ve Kinde kralı İmrü’l-Kays’dan bahsetmekte, şiirin bedevîlerin nezdindeki önemini vurgulamaktadır. Daha sonra ele alınan bir konu da çöl insanının batıl inanca sahip olmaları ile ilgilidir. Bu nedenle bedevîlerin, cinler ve uğursuz yaratıkların hiçbir zaman kızdırılmamaları gerektiğine inandıklarını ve bu varlıkların yatıştırılması için kurbanların kesilmesinin gerekliliği üzerinde duran yazarımız, bu varlıklardan başka şeylerinde de kutsal sayıldığını belirtmekte ve kısaca Kabe ve inşası hakkında bilgiler vermekte; Kabe’de bulunan putlardan da bahsetmektedir. Ayrıca Mekke’nin sosyal ve ekonomik yapısına değinen yazar, ardından Abdülmuttalib’in oğlu Abdullah’ın doğumunu, Amine ile evlenmesini anlatarak birinci bölümü tamamlamaktadır. (s. 13-26)

Bu arada sayfa içerilerinde çeşitli minyatür ve resimler yer almakta ve kenarlara düşülen notlarla bunlar hakkında bilgiler verilmektedir.

Mekkeli Bir Adam isimli ikinci bölümde sırasıyla Fil Yılı, Öksüz ve Yetim, Bahîra’nın Keşfi, Sözü Erdemi, Zengin Dul Hatice başlıkları altında, doğduğunda yetim kalan Hz. Muhammed’in dedesi tarafından bakılması, süt anneye verilmesi, altı yaşında iken annesinin Yesrib’de vefat

etmesi ve iki yıl sonra da dedesinin ölümü üzerine amcası Ebû Talip'in çocuğun bakımı ile ilgilendiği anlatılmaktadır. Müteakiben amcası ile yaptığı kervan yolculuklarından birinde, yolu Busra'ya düşen Hz. Muhammed'in burada rahib Bahîra tarafından, gelecek peygamber olarak haber verilmesi olayı; onun Arabistan'ın en ünlü panayırı olan Ukaz panayırında çölde sözün altın gibi değerli olduğunu keşfi hususu üzerinde durulmaktadır. Yazar bu panayırdaki şiir yarışmalarının düzenlendiğinden ve ödül alan şiirlerin (muallakât) Kabe duvarına asıldığından da bahsetmektedir. Bu bölümün son kısmında Hz. Peygamber'in Mekke'de Hz. Hatice ile evlenmesi, zengin ve güçlü bir insan olması, erkek evlatlarının yaşaması konuları ele alınmaktadır. (27-38) Aynı şekilde bu bölümde de bazısı tam sayfa, bir kısmı da sayfa aralarına ve ortalarına serpiştirilmiş resim ve minyatürler metne eşlik etmekte olup konu ile ilgili görsel malzeme metninle yoğrulmuş durumdadır.

Allah'ın Elçisi şeklinde başlıklandırılmış üçüncü bölümde, Mağarada Vahiy, Allâh'ın Sesi, Yakınlarını İslâm Yoluna Sokmak, Kendi Akrabaları Tarafından Tehdit, Kabilesi ile Arasının Açılması, Yeni İnananlar, İlk Hicret Edenler, Yas Yılı, Hz. Peygamber Kabile Yasasını Tanımaz, Savaş Biati alt başlıklarına yer verilmektedir. Bu kısımda ilk olarak Hz. Muhammed'in kırk yaşına gelmesi ile Hıra'da inzivaya çekilişi, tefekküre dalışı, vahiy alışı konuları incelenmektedir. Yazar vahyin müthiş bir sınav olduğunu Hz. Muhammed'in her defasında bu sınavdan derin bir şekilde sarsıldığını ve bitkin bir hâlde çıktığını belirtmektedir. Allah tarafından seçilen Hz. Peygamber'in, Allah'ın kendisine bildirdiği şeyleri insanlara tebliğ etmekle görevli olduğunu söyleyen yazar, kısaca Kur'an kelimesi üzerinde durmakta ve Kur'an'ın Müslümanların kutsal kitabı olduğunu, Allah'ın Hz. Muhammed'e ilâhî mesajı (ki yeniliğin burada olduğunu söylemekte) Hicaz şairlerinin konuştuğu ve bütün Arabistan'da anlaşıldığı şekliyle Arap dilinde vahyettiğini ifade etmektedir. Daha sonra Hz. Muhammed'in öncelikle kendi kabilesine tebliğ vazifesinde bulunduğunu, fakat duyarsızlıkla ve düşmanlıkla karşılandığından bahsetmekte, ilk Müslüman olanları zikretmektedir. Bu arada yazar, Kureyşlilerin Hz. Muhammed'in tebliğ vazifesine engel olabilmek için her yolu denediklerini, bu baskılara karşı amcası Ebû Talib'in himayesinde olduğunu, kendisine yapılan baskılara direnmek için teşkilatlandığını ve bu nedenle Benî Mahzûm kabilesinin bir üyesi olan Erkam b. Abdümenaf'tan yardım gördüğünü anlatmaktadır. Bunlardan sonra yazar 615 yılında Habeşistan'a ilk hicretin gerçekleştirilmesini ele almakta ve hicret edenler (Osman b. Affânda ilk kabile içerisinde) için Hz. Muhammed'in imanlarını zayıf gördüğü kimseler miydi? Ya da zarif Osman'la ağırbaşlı Ebû Bekir arasında rekabet mi vardı? demek suretiyle farklı bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Bu konu hakkında bazı değerlendirmeler yaptıktan sonra bu ilk hicretin Müslümanlar ile Hristiyanlar arasında karşılıklı bir sempatinin doğmasına neden olduğu yorumunu yapmaktadır. Hz. Ömer'in İslâm'a girişi, Hz. Muhammed'in

hanımı Hz. Hatice ve amcası Ebû Talib'in ölümleri, Kureyşlilerce yapılan işkence ve zulümler, Tâîf'te eziyet görmesi gibi olaylara da değinildikten sonra, Yesriblilerin yeni dine ilgi göstermeleri ile İslâm tarihinde yeni bir dönemin başladığından bahsedilmektedir. Yesriblilerin Hz. Muhammed'i kendi ailelerini korudukları gibi korumaya söz verdiklerini ifade ettikten sonra yazar kendi kabilesi ile bağlarını kesen Hz. Muhammed için kan bağının artık önemli olmadığını, ortak bir ideal üzerine kurulmuş fikir ve inanç birliğinin kan bağının önüne geçtiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla kabile kavramının, yerine artık Ümmet kavramının geçtiği belirtildikten sonra bu bölümde son olarak kabile çatışmaları içerisinde bulunan Yesrib'in siyasî, sosyal ve ekonomik hayatı üzerinde kısaca durulmaktadır. (s.39-60)

Hicretin Birinci Yılı başlığını taşıyan dördüncü bölümde, Medine Yolu, Yeni Bir Çağ Başlıyor, İlk Mescit, Münafıklar ve Ensâr, Yeni İttifak, Hz. Muhammed'in Geçirdiği Dönüşüm konuları incelenmektedir. Yazar, ilk olarak Hz. Muhammed'in Hz. Ebû Bekir ile Medine'ye hicretlerini ele almaktadır. Bu vesileyle "hicret" kavramı üzerinde durmakta ve hicretin coğrafi, ruhi, içtimai ve maddi bir ayrılış olduğunu ifade etmektedir. Burada yazar "*hicretten önce, kabile teşkilatı çağıydı; hicretten sonra ise, yeni bir çağ açılır ki bu, dinî bir mesaj üzerine kurulduğu kadar, inananların oluşturduğu bir topluluk teşkilatına da dayanır*" demek suretiyle hicretin önemine dikkat çekmektedir. Hicretle birlikte Yesrib'in Medine adıyla anılması, ibadet yeri olarak mescidin inşası, buranın dünyevî faaliyet ve toplantıların yapıldığı bir merkez oluşu gibi konular verildikten sonra, Medine Vesikası ile Hz. Muhammed'in özellikle Yahudi ve Arab kabilelerle anlaşmalar yaparak, etkisini ve nüfuzunu çevresine yaydığına değinilmektedir. Yazar aynı zamanda devlet başkanı olan Hz. Muhammed'in, elde ettiği nüfuzu çevreye hissettirmek için silahla cihada çıkan bir peygamber olacağını da belirtmek suretiyle bu bölümü bitirmektedir. (s. 61-82)

Medine Mücahiti isimli beşinci bölümde de Akın ya da Cihad, Hendek Savaşı, İslâm'ın Düşmanları, Hz. Muhammed'in Milleti, Müslümanlar Yahudilere Karşı, Mekke'ye Doğru Namaz Kılmak, Hac Yılı, Hayber Kaleleri alt başlıklarına yer verilmektedir. Bu bölüme Medine'ye hicret eden Muhâcirlerin ekonomik sıkıntılarından bahsedilerek başlanmaktadır. Bunların sürekli Ensâr'ın misafirperverliği ile yaşayamayacaklarını belirten yazar, Hz. Muhammed'in atalardan kalan geleneği yeniden canlandırdığını ifade etmekte, bu vesileyle de gazve ve seriyyeler konusuna girmektedir. Daha sonra 624 yılında Bedir Savaşı galibiyeti, 625'de Uhud mağlubiyeti ve 627 yılında Hendek Savaşı, ihanet eden Yahudilerin cezalandırılmaları, 628 yılında Mekkeliler ile Hudeybiye Anlaşması'nın yapılması, Hayber Yahudilerinin yenilgileri ve ortakçı olarak bu toprakları ekmeleri konuları zikredilmektedir. Bu bölümde son olarak Hz. Muhammed'in 629 yılında hacca gidişi, bir yıl sonra Hudeybiye Anlaşması'nın bozulması ve Mekke'nin Fethi anlatılmaktadır. (s. 83-100)

Devlet Adamı Hz. Muhammed başlıklı altıncı bölümde, İslâm'ın Beş Temel Şartı, Hz. Peygamber'in Dokuz Zevcesi, İslâm Yasası, Düzenlenmiş Günlük Hayat, Erkekler İçin Sarık, Veda Haccı, Hz. Peygamber'in Sonu başlıklarına yer verilmektedir. Yazar bu bölüme “*içte ve dışta düşmanlarını safdışı bıraktıktan ya da onları kendi dinine inandırdıktan sonra Hz. Muhammed, cihat eden bu peygamber, artık devlet adamı-peygambere dönüşecektir. Hz. Muhammed Medine'de bir hukuk sistemi kurmak ve Müslüman toplumu yönetecek kanunları kesin olarak ilan etmek zorundadır.*” ifadesiyle girmekte ve Hz. Peygamber'in din, ibadet, hukuk alanlarını bir düzene soktuğundan, askeri seferleri organize ettiğinden ve yeni ittifaklar oluşturduğundan bahsetmektedir. Yazar “*Hz. Muhammed'in gücünün temelini Allâh'ın buyruğu oluşturur*” demekte ve Medine'de gerçek bir teokratik devletin tesis edildiğine dikkat çekmektedir. Devamında Hz. Peygamber'e gelen vahiylerin bundan böyle İslâm toplumunun kurulması üzerinde durduğunu eklemektedir. Daha sonra bu çerçevede İslâm'ın “beş temel şartı” (kelime-i şehâdet, namaz, zekat, oruç ve hac)'nı özetlemektedir. Yeni oluşturulan İslâm toplumu için hayatî önem taşıyan bazı uygulamalar da bu bölümde ele alınmaktadır. Dört kadınla evlilik, onlara adaletle davranma ve Hz. Muhammed'in evliliklerine de değinen yazar, burada ayrıca “*Hz. Peygamber tarafından ortaya konulan ve birçok bakımdan devrimci olan yasama, onun bir ziraatçi değil, eski bir kervancı olduğunun altını çizer.*” ifadesini kullanarak Hz. Muhammed'in söz konusu yönünün, toplumsal kuralların oluşmasında etkili olduğunu vurgulamaktadır. Yine bu kısımda kıyas, hırsızlık ve zina konusunda mevzuatın yavaş yavaş biçimlendiği, günlük hayatta görgü kurallarının (yeme içme, giyim kuşam, barınma vs. ile ilgili kurallar) ortaya konulması anlatılmaktadır. Son olarak ise Hz. Peygamber'in Veda Haccı, bunu müteakiben hastalanması, Üsâme ordusunun sevki için talimatlar verilmesi ve vefatı üzerinde durulmaktadır. (s. 101-116)

Yedinci bölüm *Hz. Muhammed'den Sonra İslâm* başlığı altında verilmektedir. Bu bölümde Kur'ân'ın Kelamı, Rahman ve Rahim Olan Allâh'ın Adıyla, Efsanevî Bir Dönemin Alacakaranlığı isimli başlıklarda Kur'ân'ın toplanması ve yazılması (kenarda yer alan yazılarda ise Kûfî ve Mağribî yazılardan bahsedilerek Kûfî ve Nesih Kur'ân örnekleri, ayrıca hat sanatı hakkında kısa bir bilgi verilerek hat işlemeli eserlerden numuneler gösterilmektedir.), vahyin indiği Mekke ve Medine dönemleri, bu dönemlerin kendi içerisindeki farklı süreçleri anlatılmaktadır. Konu ile ilgili nâzil olan sûrelerden bir kısmının da isimleri verilmektedir. Müteakiben Hz. Peygamber'in hadisleri ve Sünnet kavramı ele alınmaktadır. Hz. Peygamber'in vefatı, vefatıyla birlikte yerine geçecek kişinin tayini, halifeler, son halife Hz. Ali ile birlikte ortaya çıkan ve bugün hâlâ İslâm ümmeti içerisinde devam eden Sünni-Şiî ayrılığından bahsedilerek yedinci bölüm sona ermektedir. (s. 117-128)

Tanıklıklar ve Belgeler kısmında ilk olarak Mekkî ve Medenî bazı surelere yer verilmekte, burada toplumsal ilişkiler, kadınların iffetleri, zina, evlilik ile ilgili düzenlemeler ve yasaklar, son olarak da Yahudi ve Hristiyanlar ile ilgili ilişkilerin anlatıldığı ayetler zikredilmektedir. (s. 130-137)

İkinci olarak Sünnet ya da İslâmî “Sahih” Hadis Geleneği ismi altında Hz. Muhammed’in örnek kişiliği ve ahlâkı üzerinde durulmakta, bu hususta, hadisler verilmektedir. (s. 138-143) Üçüncü olarak da İslâm Hukuku (Mâliki mezhebi) hakkında kısa bir malumat, ramazan orucu ile ilgili ilmihal bilgileri ve sonrasında Cihad (Kutsal Savaş) anlatılmaktadır. (s. 144-149) Mekke’de hac başlığında bir Mekke gravürü ve daha başka resimlerle birlikte hac ibadetinin kısa bir tarihçesi sunulmakta, müteakiben ibadetin kabul şartları ve rükünlerinden bahsedilmektedir. (s. 150-155) Burada bir de Hz. Muhammed ve Edebiyat şeklinde bir başlık açmış olan yazar, sırasıyla Yunus Emre (13. Yüzyıl), Aşık Yunus (16. Yüzyıl ?), Mevlâna (1207-1273), Süleyman Çelebî (öl. 1422), Eşrefoğlu Rûmî (öl. 1469), Fuzûlî (1494-1555), Aziz Mahmud Hüdâyî (öl. 1682), Niyâzî Mısırî (öl. 1693), İsmail Hakkî Bursevî (öl. 1723), Şeyh Gâlib (öl. 1798), Ziyâ Ğaş (öl. 1880), Muallim Nâci (öl. 1893)’nin Hz. Muhammed ile ilgili şiirlerine yer vermektedir. Bu kısım ise Agâh Sırrı Levend (1894-1978)’in Hz. Muhammed’in doğuşu, Hatem-i nübüvvet, Bulut, Miraç, Hicret, Hz. Peygamber’in şemâilî (Hilye) başlıklı yazısıyla tamamlanmaktadır. (s. 156-167)

İslâm’da Kadınlar başlığı altında ise yazar, kadınların durumunun Avrupalı yazarlar tarafından eleştirel bir bakışla; Müslüman yazarlar tarafından ise, savunmacı bir tarzda ele alındığını belirterek kadınların ezilmelerinin İslâm’la ilgisinin bulunmadığını, Müslüman ülkelerde olduğu kadar Hristiyan ülkelerde de bunun söz konusu olduğunu vurgulamaktadır. Bu kısım, Kız Kardeşlerin Namusu, Kur’an Devrimi, Ailede ve Toplumda Günlük Hayat ve Örtünü Yırt başlıkları altında incelenmektedir. Burada Arap toplumu içerisinde kadınlara yapılan haksızlıklar üzerinde durulmakta ve miras (feraiiz) meselesi açıklanmaktadır. Yazar daha sonra kız çocuklarının doğumu ve toplumdaki yerleri hakkında bilgi vermekte, kız çocuğuna karşı gösterilen olumsuz tavrın sadece kadınların çocukluktan başlayarak toplumsal hayatın dışında bırakılması gerçeğine bağlı olmadığını, aynı zamanda geleceğin belirsiz olmasıyla alakalı olduğunu söylemektedir. İslâm öncesi dönemde kız çocuklarına ve kadınlara yapılan haksız davranışlara karşı kısaca Kur’an’ın getirdiklerini zikretmektedir. Bu kısmın son başlığı ise Örtünü Yırt başlığıdır. Burada yazar Iraklı şair Cemal Sıdka ez-Zehavî’nin bu yüzyılın ilk çeyreğinde kadın yurttaşlarına seslenişi ile Mısırlı Rifâa Bey’in Fransa dönüşü izlenimlerine yer vermektedir. Rifâa Bey’in raporunda, doğu ile batı arasındaki fark dile getirilmekte ve doğunun batı hakkında o çağda hemen hemen hiçbir şey bilmediği söylenmektedir. Yazar akabinde örtü meselesini ele almakta örtü, abaye, peçe ve çarşafın kadınlar için aynı zamanda bir korunmayı temsil ettiğini ve 1919

ayaklanması ile Mısırlı kadınların, 1978'de İran'da cereyan eden ayaklanmalar sırasında kadınların çarşaflarının altında silah taşıdıklarını ifade etmektedir. Cinsiyeti farklı kişiler arasında serbest görüşme konusunda sürmekte olan tabular nedeniyle de, İslâm ülkelerinde kadınların hâlâ belli meslekleri tercih ettiklerini, günümüz Avrupa'sında büyük ölçüde kadınlara tahsis edilen, ev hizmetleri ve perakende satış gibi, bir kısım faaliyet sahalarının İslâm dünyasında erkeklerin ya da yabancı kadınların tekelinde olduğunu ilave etmektedir. (s. 168-175)

Yazar, Şiflik ve Dini Bölünme isimli başlıkta ise ilk olarak Louis Massignon'un "İslâm'ın meşruiyetçileri" diye bahsettiği Şifleri ele almaktadır. Kısa bir tarihî süreç verildikten sonra Şiflerin sadece Ali soyundan gelen birinin meşru halife olabileceğini kabul ettiklerini, hiçbir zaman halifeden söz etmediklerini dolayısıyla da ilk üç halifenin meşruiyetine itiraz ettiklerini belirtmektedir. Daha sonra imâmet kavramı üzerinde durmakta ve imamlığın Şiflik ile özel bir anlam kazandığını ve bunun herhangi bir camide namaz kıldıran Sünnî imam ile karıştırılmamasının gerektiğini vurgulamaktadır. İkinci olarak imamet büyük gücüne değinmektedir. Bir Otorite Ekolü isimli kısımda da Sünnîliğin bir uzlaşma ekolü, Şifliğin ise bir otorite ekolü olduğunu söylemektedir. Sünnî İslâm devletlerinin, Şifliğin gelişmesine karşı durduklarını, çok sert bir şekilde cezalandırdıklarını böylece onların "acı çeken ekol" imajlarını kuvvetlendirdiklerini belirterek Şiflerin bir tehlike karşısında takiyye veya kitmân yapma yoluna gittiklerini ifade etmektedir. Yazar Şifler'in ezilmişliklerini, kendi vücutlarını kan akıtıncaya kadar kamçulamak suretiyle yüceltmekte olduklarını, bu nedenle de Şiflerin yaşadıkları devletlerde bu durumu yasaklamaya yönelik girişimlerin olduğundan bahsetmektedir. Son olarak Ezilenler ve Ezenler başlığında ise Şiflerin tarih içerisinde resmî Sünnî iktidarlarca ezilmiş olduklarını, fakat kendilerinin de "Ehl-i Sünnet"e muhalif olan sûfleri hoşgörüle karşılamadıklarını açıklamakta; sûflerin aracı bir imama ihtiyaç duymadıklarını, Allah ile ruhen birleşmenin aşkla mümkün olabileceğini düşündüklerini, bunun da seçilmiş imamlarda bulunan "ilâhî parçacıktan" tamamen farklı bir şey olduğunu söylemektedir. Yazar, Hallâc-ı Mansûr'un 923 yılında öldürülmesine büyük ölçüde İmâmiye mezhebine mensup Ebû Sehl en-Nevbahtî'nin sebep olduğunu da eklemektedir. Müteakiben İdrîsi Arap Prensiği, Fâtîmî Hanedanlığı, Safevîler ve Kuzey Yemen'de Zeydîleri isim olarak zikrederek Şif devletleri ve Şif coğrafyasını vermektedir. 1979'da İran'da Humeyni'nin zaferi ile İran İslâm Cumhuriyeti'nin kurulmasının, Şifliği siyasî gündemin ilk sırasına koyduğunu, yoksulların ve sefillerin muzaffer İslâm'ı hâline getirdiğine dikkat çekmektedir. Bu kısımda son olarak çağların sonunda Mehdî'nin geleceği ve adaleti temin edip kıyameti hazırlayacağına dair Şif inancın, bütün Müslümanların ortak inancı hâline dönüştüğünü Sünnî İslâm'ın mehdi rolünü Hz. Muhammed, Hz. İsa veya Hz. Musa'nın esrarengiz arkadaşı Hızır'a atfettiğini belirtmektedir. (s. 176-181)

Tanıklıklar ve Belgeler kısmının son başlığında İslâm Yasasına Dönüş konusu incelenmektedir. İki sayfa içerisinde son asırdaki İslâmî gelişmeler kısaca özetlenmektedir. 1928 yılında kurulan Müslüman Kardeşler Cemiyeti'nden esinlenen İslâmcı hareketlerin, "Kur'an bizim anayasamızdır" anlayışını yansıtmak suretiyle eski zamanlardan kalma gelenek içerisinde yer aldıklarını söyleyen yazar, aslında bunların doğrudan doğruya Aydınlanma felsefesinin İslâm düşüncesi üzerinde oluşturduğu şok sonucu oluşmuş olduklarını belirtmektedir. Devamında Mısırlı, Suriyeli ve Lübnanlı aydınların canlandığı en-Nahda (yeniden doğuş) hareketinin, Liberal Modernizm ve İslâmî Köktencilik olmak üzere iki kolu doğurduğu ifade edilmektedir. Bunları kısaca izah ettikten sonra yazar, Liberal Modernizmin özellikle Baas Partisi ve Nasırcılık ile dile getirilen Arap milliyetçiliğinin kökeninde yattığını; Müslüman Kardeşler'in de İslâmî köktencilğe bağlandığını eklemekte, bu iki ideolojinin esas itibariyle birbirine rakip olduğunu ve 1980'den itibaren Irak Baas rejimi ile İran Humeyni rejimini karşı karşıya getiren savaşın bunun gerçekliğini doğruladığını belirtmektedir.

Yazar sömürgelekten kurtulmayı sağlayan ve ekonomik kalkınmayı başlatan modernist milliyetçiliğin ise yetmişli yılların sonundan itibaren İslâm ülkelerinin çoğunda başarısız olduğunu, Filistin meselesinde ve Araplar ile Arap olmayanların, Müslümanlar ile Hristiyanların arasında meydana gelen savaşları ve çatışmaları önleyemediğini kaydetmektedir. Akabinde geleneksel toplumlarda kalkınmayla ortaya çıkan karışıklıkların kimlik bunalımına sebep olduğunu, Laikleşmiş bir Batı ve komünist ateist dünya karşısında Şeriat'a dönüşün bir son çare olarak addedildiğini, Şeriat kurallarının Suudi Arabistan'da, 1979'dan beri İran'da, Pakistan'da, Sudan ve Moritanya gibi birçok ülkede yeniden uygulamaya konulduğunu ifade ile sözlerini bitirmektedir. (s. 182-183)

Eserin sonunda iki sayfa hâlinde bir dünya haritası verilmekte ve ülkelere göre Müslüman nüfus oranı gösterilmektedir. Arkasında sözlük, İslâm ve Hz. Muhammed hakkında telif edilmiş çalışmaların zikredildiği bir kaynakça, kitabın içindeki resimlerin listesi, Fransa'daki basıma dışarıdan katkıda bulunanlar, teşekkür, fotoğraf verenlerin listesi ve içindekiler kısmı yer almaktadır. (s. 184-192)

Tanıtımını hazırladığımız bu eserin başlığından her ne kadar sadece Hz. Peygamber'in hayatının işleneceği anlaşılmış olsa da, yazar, İslâm tarihinin günümüze kadar ki en hassas ve önemli konularına ışık tutmuştur. Eserde çok sayıda resim, fotoğraf ve gravür (kapak resmi dahil takriben 140 civarında) bulunmuş olması sayfa sayısını azaltmıştır. Fakat İslâm kültür ve medeniyeti tarihinin farklı zaman ve mekanlarına ait olan nadide resimler, hatlar ve gravürler çalışmaya renk katmıştır. Bütün bu görsel malzemeye ek olarak sayfa düzeni, baskısı, kağıt kalitesiyle oldukça güzel hazırlanmış olan bu kitap, ilgili okuyucuları için farklı ve değerli bir eserdir.